Time- 2 Hours **Total Marks: 60**

N.B.: 1.All questions are **compulsory**
2. All questions **carry equal** marks.

Q1. A) Discuss the economical causes of declining position of Indian women.
OR
B) Critically examine the caste-patriarchy in the context of exploitation of Indian Women.

Q2. A) Highlight various issues of Indian minority communities.
OR
B) Outline the background to the rise of communalism in India.

Q3. A) Explain caste discrimination in India with examples.
OR
B) What is caste discrimination in India? Explain with examples.

Q4. A) Discuss the various issues faced by workers in the unorganized sector.
OR
B) Write a detailed note on child labor issues in India.

(मराठी रुपांतर)

वेळ –२ तास **एकूण गुण-६०**

सूचना – १. सर्व प्रश्न **अनिवार्य** आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना **समान गुण** आहेत.

१.अ) भारतीय स्त्रियांच्या घसरत्या स्थानांची आर्थिक कारणमीमांसा करा
किंवा
ब) भारतीय स्त्रीशोषनाच्या संदर्भात जात-पितृसत्तेची चिकित्सा करा.

२. अ) भारतीय अल्पसंख्याक समुदायांचे विविध प्रश्न अधोरेखित करा.
किंवा
ब) भारतात जमातवादाच्या उदयाची पार्श्वभूमी विषद करा.

३.अ) भारतीय जातीसंस्थेच्या प्रमुख वैशिष्ट्यांचा आढावा घ्या.
किंवा
ब) भारतातील जाती भेदभाव उदारहणांसह स्पष्ट करा.

४.अ) असंघटित क्षेत्रातील कामगारांच्या विविध प्रश्नांची चर्चा करा.
किंवा
ब) भारतातील बाल कामगार प्रश्नांवर विस्तृत टीप लिहा.

870A01B2991C646A4C893096D5750643

Time: 2 Hours **Total Marks: 60**

Instructions

1. All Questions are Compulsory
2. All Questions carry equal marks
3. Figures to the right indicate marks.

Q1. A Write Importance of Right to information. 15 Marks

Or

Q1. B Write on world conference on Human Rights

Q2.A Explain the Right to information as a freedom of speech and expression 15 Marks

Or

Q2.B Explain the MKSS (Majdoor Kisan Seva Sanghatan) Movement in India.

Q3.A Explain proactive disclosure : obligation of public authorities in RTI 2005. 15 Marks

Or

Q3.B Explain submissions and disposal of Applications in RTI.

Q4.A Write on: powers and functions of Information commission. 15 Marks

Or

Q4. B Explain Right to Public service.

****

870A01B2991C646A4C893096D54CBB14

वेळ: २ तास **एकूण गुण: ६०**

सूचना:1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत

2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत

3. उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात

प्र १ अ. माहितीच्या अधिकाराचे महत्त्व स्पष्ट करा. १५ गुण

किंवा

प्र १ ब. मानवाधिकारावरील जागतिक परिषदेबाबत लिहा.

प्र २ अ. भाषण आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्य म्हणून माहितीचा अधिकार स्पष्ट करा १५ गुण

किंवा

प्र २ ब. भारतातील MKSS (कामगार शेतकरी सेवा संस्था)चळवळ स्पष्ट करा. १५ गुण

प्र ३अ.सक्रिय प्रकटीकरण स्पष्ट करा: RTI 2005 मध्ये सार्वजनिक प्राधिकरणांचे दायित्व स्पष्ट करा. १५ गुण

किंवा

प्र ३ब . RTI मध्ये अर्ज सादर करणे आणि त्यांचा निपटारा करणे, हे स्पष्ट करा.

प्र ४अ . सार्वजनिक सेवेचा अधिकार स्पष्ट करा. १५ गुण

किंवा

प्र ४ब. माहिती आयोगाचे अधिकार आणि कार्ये यावर लिहा.

****

870A01B2991C646A4C893096D54CBB14

Duration: 2 Hours **Total Marks: 60**

N.B: 1) Attempt All Questions.
2) All Questions carry equal marks.

Q1. a) Explain the concept of theatre. Give details of the important components of the theatre with suitable examples. / रंगभूमीची संकल्पना स्पष्ट करा. नाट्यगृहातील महत्त्वाच्या घटकांचा तपशील योग्य उदाहरणांसह द्या. **(15 marks)**

OR

b) Give a brief overview of tragedy as a type of theatre, with special focus on essential elements of tragedy and various types of tragedies. / रंगभूमीचा एक प्रकार म्हणून शोकांतिकेचा एक संक्षिप्त विहंगावलोकन द्या, शोकांतिकेच्या आवश्यक घटकांवर आणि विविध प्रकारच्या शोकांतिकांवर विशेष लक्ष केंद्रित करा. **(15 marks)**

Q2. a) Provide details of the theatrical practices and theories that the Natyashastra outlines. / नाट्यशास्त्राने मांडलेल्या नाट्य पद्धती आणि सिद्धांतांचा तपशील द्या. **(15 marks)**

OR

b) Why is it significant to use theatre in education as part of the curriculum? Explain various tools and techniques used by a teacher to impart education through use of Theatre in Education. / अभ्यासक्रमाचा एक भाग म्हणून शिक्षणात रंगभूमीचा वापर करणे महत्त्वाचे का आहे? शिक्षणात रंगभूमीच्या वापराद्वारे शिक्षण देण्यासाठी शिक्षकाने वापरलेली विविध साधने आणि तंत्रे स्पष्ट करा. **(15 marks)**

Q3.a) Discuss in detail the contribution of Bharatendu Harishchandra and Vijay Tendulkar as Indian playwrights. / भारतीय नाटककार म्हणून भारतेंदु हरिश्चंद्र आणि विजय तेंडुलकर यांच्या योगदानाची सविस्तर चर्चा करा. **(15 marks)**

OR

b) Describe the IPTA Movement and the Third Theatre in detail. / IPTA चळवळ आणि थर्ड रंगभूमीचे तपशीलवार वर्णन करा. **(15 marks)**

Q4. a) Critically compare the elements of drama according to Indian and Western dramaturgy. / भारतीय आणि पाश्चात्य नाट्यशास्त्रानुसार नाटकातील घटकांची गंभीरपणे तुलना करा. **(15 marks)**

OR

b) What is Public Relation (PR)? What are the benefits of Promotion and PR of performing Arts through Communication Media? / जनसंपर्क (PR) म्हणजे काय? कम्युनिकेशन मीडियाद्वारे परफॉर्मिंग आर्ट्सच्या जाहिरात आणि पीआरचे काय फायदे आहेत? **(15 marks)**

870A01B2991C646A4C893096D57D4462

Time: 2Hours **Marks:60**

Instructions:

1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

Q.१.Define and explain the nature of history.

OR

Write in detail the tests to check the reliability of instruments.

Q.2. Explain the importance of primary sources in historical research.

OR

Explain the types and importance of Reference List in research.

Q.3 Examine the materialist theory of Marx.

OR

Explain the interdisciplinary relationship of cultural anthropology.

Q.4 Explain the difference between history and novel.

OR.

Explain the difference between history and antiquities.

A2735737AD9E99C646F994ECF42A10EA

२ तास गुण ६०

सूचना: १] सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.

२]सर्व प्रश्नांनासमान गुण आहेत.

प्र.१ इतिहासाचा अर्थ सांगून स्वरूप स्पस्ट करा.

किंवा

साधनांची विश्वासनीयता तपासण्याच्या कसोट्या सविस्तर लिहा.

प्र.२ ऐतिहासिक संशोधनाच्या दृष्टीने प्राथमिक साधनांचे महत्त्व स्पस्ट करा.

किंवा

संदर्भ सूचीचे प्रकार सांगून, तिचे संशोधनात महत्त्व लिहा.

प्र.३.मार्क्सच्या भौतिकवादी सिद्धांताचे परीक्षण करा.

किंवा

सांस्कृतिकमानववंश शास्त्रचा आंतरशाखीय संबध स्पस्ट करा.

प्र.४ इतिहास आणि कांदबरी यातील फरक स्पस्ट करा.

किंवा

इतिहास आणि पुरातन वस्तू संग्रह यातील फरक स्पस्ट करा.

A2735737AD9E99C646F994ECF42A10EA

Time - 2 Hours **Total Marks – 60**

Please check whether you have got the right question paper.

1. **All question are compulsory**
2. **Figures to right indicate full marks.**

Q. No. 1: Explain the realist Approach of international relations. **(20)**

OR

Write an essay on Charter of United Nations.

Q. No. 2: Write an essay on the role of the United Nations in the protection and promotion of human rights. **(20)**

OR

Review the work of World Health Organization.

Q. No. 3: Elaborate on the contemporary rationale of the United Nations. **(20)**

OR

Explain the changing nature of the United Nations.

वेळ - 2 तास **गुण - 60**

सूचना: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.

२. उजवीकडील अंक गुण दर्शवतात.

प्रश्न 1 ला: आंतरराष्ट्रीय संबंधाचा वास्तववादी दृष्टिकोन स्पष्ट करा. **(20)**

किंवा

संयुक्त राष्ट्रांची सनद यावर निबंध लिहा.

प्रश्न 2 रा: मानवी हक्क संरक्षण व संवर्धनातील संयुक्त राष्ट्रांची भूमिका यावर निबंध लिहा. **(20)**

किंवा

जागतिक आरोग्य संघटनेच्या कार्याचा आढावा घ्या.

प्रश्न 3 रा: संयुक्त राष्ट्रांचे समकालीन औचित्य सविस्तर लिहा. **(20)**

किंवा

संयुक्त राष्ट्रांचे बदलते स्वरूप स्पष्ट करा.

A2735737AD9E99C646F994ECF44644C1

Duration: 2 Hours **Total Marks: 60**

N.B: 1) Attempt all Questions.
2) All Questions carry equal marks.

Q1. a) Explain aims and characteristics of Work Education. / कार्य शिक्षणाची उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा. **(15 marks)**

OR

b) Explain strategies to promote work education. / कार्य शिक्षणाला चालना देण्यासाठीची धोरणे स्पष्ट करा. **(15 marks)**

Q2. a) Explain the Role of Central Governments and universities in Work Education. / कार्य शिक्षणात केंद्र सरकार आणि विद्यापीठांची भूमिका स्पष्ट करा. **(15 marks)**

OR

b) Explain project method in work education in detail. / कार्य शिक्षणातील प्रकल्प पद्धतीचे तपशीलवार वर्णन करा. **(15 marks)**

Q3. a) What is the role of school in the expansion of work education in the community? Explain work education subject correlation with language and mathematics subjects. / समाजातील कार्य शिक्षणाच्या विस्तारामध्ये शाळेची भूमिका काय आहे? कार्य शिक्षण विषयाचा भाषा आणि गणित विषयांशी संबंध स्पष्ट करा. **(15 marks)**

OR

b) Explain Activities Associated with Better Fulfillment of Basic Needs related with work education planning sessions. / कार्य शिक्षण नियोजन सत्रांशी संबंधित मूलभूत गरजा चांगल्या रीतिने पूर्ण करण्याशी संबंधित उपक्रम स्पष्ट करा. **(15 marks)**

Q4. a) Explain the role of community in reference to work education./ कार्य शिक्षणाच्या संदर्भात समुदायाची भूमिका स्पष्ट करा. **(15 marks)**

OR

b) Explain meaning and need of multipurpose schools. / बहुउद्देशीय शाळांचा अर्थ आणि गरज स्पष्ट करा. **(15 marks)**

A2735737AD9E99C646F994ECF42B3241